

Di lang Laláng

MARK ANGELES

T'nalak

Kumunday-kunday ang tapis
na t'nalak—humapong rara avis—
pumagaspas at umawit.

Bakas sa mewel ang kathambuhay
ng libon at ng buo niyang angkan.
Ito ang mewet ng T'boli sa kalikasan:

Hindi kailanman mapapatid.
Maging sa bugtong na panaginip
magpapatuloy ito sa pag-ikid.

Bawat hulwaran ay namumukod-tangi
dahil panagimpan ang talang nalimi
sa talaytay ng pula, itim, at puti.

Paghiga ng libon sa nakikiramay na kama,
matiyaga siyang maghihintay na mabisita
ni Fu Dalu na siyang diwata ng abaka.

Handurawan ay ikikintal sa kanyang noo
ng milagrosang si Fu Dalu
tulad ng bathalang nanaginip ng mundo.

Maaaring ang pahayag ay tigulang,
mga butiki, dahong nagsasayaw,
langkay ng ulap, tutubi sa parang.

Maaaring mabalasik na kampana,
nagliliparang mga pana,
kalasag ng mandirigma.

Banal na ang libon mula pagkagising
at hindi na maaaring abalain,
kailangang ang abaka ay konsagrahin.

Ihihiwalay sa bunton ng sapal
ang gagamiting mga himaymay
bago harapin ang habihan.

Kailangang dagta ay kumapit:
pula sa katapangan at pag-ibig;
itim sa paghahamok at ligalig.

Sakripisyo ang paghimpil sa blaba.
Kailangang hulwaran ay umalagwa
sa bawat buhol at lala sa tela.

Hindi pinapayagang sumiping
ang libong naatangan ng tungkulin
tulad ng isang alay na birhen.

Aabutin ng ilang buwan ang sakripisyo
kaya laman ng isip, masagrado
t'nalak na tagapamagitan sa dibino.

Kubong ang t'nalak ng kapuwa-lumad,
lampin ng bagong panganak,
kaloob sa kasal kapag nagbabasbas.

Hindi maaaring tabasin o labhan
at kung ikakalalak, sa tanso ilagay
kung ayaw magkasakit o mamatay.

Tuwing ang libon ay nananaginip
nalalantad sa kanya ang daigdig.
Maging mga badya ng panganib.

Itim. Gumapang ang itim sa t'nalak.

Mariin ang babala ni Fu Dalu sa lumad:

Dumating na ang mga mangwawasak!

Wala nang masilungan ang mga ibon,

mga ilog ay sinaluyan na ng lason.

Itim. Itim ang panaginip ng mga libon.

Ngunit si Fu Dalu na rin ang nagdala

ng balitang tigmak ng panibagong pag-asa:

sa t'nalak dadanak ang tingkad ng pula.

Vakul

Ikalawang buhok

ngunit hindi lumago

mula sa anit.

Insignia

ng fenix sa yugto

ng lagablab

bilang taga sa gunita

ng awanggan at muling

pagkabuhay.

Lalang mulang vuyavuy,

saksi sa pangitain

ng pagbabagong

-bihis ng munting

arkipelago

sa dakong hilaga—

Wala nang natira

sa mga mandirigmang

umaawit ng rawod.

Wala nang dumadalaw
sa mga puntod
na may bakod-batong

balangkas-bangka
maliban sa mga turista
at arkeologo.

Wala nang ibig magbasa
ng langit
sa pagdating ng sigwada.

Nagsilakihan na
ang mga sanggol
na iniwan sa mga vakul

habang nagbubungkal
ng ube't kamote
ang kani-kanilang ina.

Marami nang nagtatanim
ng kani-kanilang paa
sa mga banyagang bayan;

ni ayaw nang manghayuma
o mangkurag
ng dibang.

Tila ba tigib
ng nakalipas
ang Batanes.

Tinitibag ang korales
at kalisang bahay
para sa kongkreto't bakal.

Ang vakul na panangga
sa sungit ng panahon
ay iniwang inuuban.

Takaan

Kabayong kahoy na nilikha
para itago sa pagawaan,
hinahaplos kang gaya ng isang bathala.
Matapos kang damtan ng balita
mulí ring susugatan.

Salat ang talas ng sundang sa katawan.

Itinaga sa bato ang patibay:
ilang ulit mang maghunós
ng hiram na balat,
ilang kuwadra man ang kinapal,
hindi ka matatawaran.

Manunggul

Umuugit, hindi
sumasagwan ang gumagaod
sa taluktok
ng tapayang manunggul.

Dalawang katao
sa magkabilang dulo
ng bangka,
wala ni layag o katig.

Hindi na kakailanganin
pagka't hindi
gigiwang o tatalikwas;

pagka't hindi kailanman
naligaw
ang bangkero.

Nakahalukipkip
ang pasaherong
kanyang itatawid—
kaluluwa ng yumaong

ang mga buto
ay nakasilid
sa bangang sinakluban,
pinahiyasan ng alimbukay.

Mabibilang sa mga daliri
ang mga dalumat
kung ano ang himala

ng matandang tapayang
natagpuan sa karurukan
ng matarik na dalisdis:

Isang kasunduan
sa pagitan ng baylan
at Nagsalad: hindi

magiging maunos
ang paghahatid
sa inmortalidad

kaya't nakatanaw
sa karagatang may gayak
na sangyutang antitilaw.

Plakang Tanso

Ipinahahayag ng batbat sa pilas na tanso
ang kahatulan
sa mga buhay na supling ni Namwran;
isang tipan sa pagitan ng panginoon at maginoo.
Anong ginto itong pinag-ugatan ng pagkakautang?
kasimbigat
ng sampung buhay; naisasalin sa kaapu-apuhan?
Sa wawa ng Lumbang natagpuang
nakalulón ang talaan sa binistay na buhangin:
sapantaha ng deskubridor ay ginto ang nadukal—
natanso
nang matantong tanso ang lumitaw. Bulawan
ang naminang makislap na plakang nakalahok
sa alabok; sampung siglong naghintay
ng dudukal.

Pinakamatanda sa kaban ng katibayang
ginintuan ang kabihasnang tinubuang bayan
bago nadiwalwal sa krus at limbas.

Bulawan gaya ng mga pahiyas sa katawan
ng nabubuhay at nawara
tulad ng marangal na si Namwran—gintong hikaw,
gintong kuwintas, gintong pulseras, gintong sinturon,
gintong ngipin; gintong bathala

na tampulan ng mithi;
gintong budhi na tahasang
isinalang sa timbangan katapat ng kalakal.
Tiim-bagang na tinanggap ang inakalang kapalaran:
kaalipnan
sa halagang ilang tipak ng ginto.
Binatbat doon sa pumusyaw nang pahina ang lahat,
ang lahat-lahat ng maaari pang lingunin.
Isang pilas ng tansong badha at mukha ng nakalipas.
Isang labí, isang labíng nawawala ang kapingas.